

به نام خدا

انتشارات دانشگاه فرهنگیان

اسناد تاریخی تربیت معلم در ایران

جلد چهارم

اسناد تاریخی دانش سران و تربیت معلم

(۱۳۲۰-۱۳۵۷ ش.)

پژوهش و تدوین

دکتر شرام یوسفی فر

(عضویت علمی دانشگاه تهران)

دکتر امین محمدی

موضوع:	تربیت معلم - ایران - تاریخ - اسناد و مدارک
عنوان و نام پدیدآور:	یوسفی فر، شهرام، ۱۳۲۸ -
مشخصات نشر:	اسناد تاریخی تربیت معلم در ایران: اسناد تاریخی دانشسراهای تربیت معلم (۱۳۱۳ - ۱۳۳۰ ش.) جلد ۳ / پژوهش و تدوین شهرام یوسفی فر، امین محمدی؛ ناظر علمی علی باقر طاهری نیا؛ ویراستار علمی احمد ابوحمزه؛ ویراستار ادبی امروزه موسوی؛ به سفارش معاونت پژوهشی دانشگاه فرهنگیان، تهران: دانشگاه فرهنگیان، انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	ج: جدول، نمونه ذکره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۲۵-۲۹ ریتال: ۸۹۶۰۰۰۰ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۲۹-۲۵ ریتال: ۵۰۰۰۰۰۰ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۲۰-۲۵ ریتال: ۵۷۰۰۰۰۰ : ج: ۳
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۲۵-۳۱-۵ : ۵۹۰۰۰۰۰ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۳۲-۲۵ ریتال: ۶۰۰۰۰۰۰ : ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۳۳-۲۵ ریتال: ۵۰۰۰۰۰۰ : ج: ۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	ویراستار ادبی جلد دوم تا چهارم علی اکبر کمالی نهاد.
یادداشت:	ج: ۲. ۵ (چاپ اول، ۱۴۰۰) (فیا).
منابع:	ج: ۱. اسناد تاریخی دارالمعلمین - ج: ۲. اسناد تاریخی دارالمعلمیات - ج: ۳. اسناد تاریخی دانشسراهای تربیت معلم (۱۳۱۳ - ۱۳۳۰ ش.) - ج: ۴. اسناد تاریخی دانشسراهای تربیت معلم (۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ ش.) - ج: ۵. سالنامه های تاریخی دانشسرای عالی سال های: ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ - ۱۳۱۶ - ۱۳۱۷ - ۱۳۱۸ - ۱۳۱۹ - ۱۳۲۰ ش.
موضوع:	تربیت معلم - ایران - تاریخ - اسناد و مدارک
موضوع:	Teachers -- Training of -- Iran -- History -- Sources
موضوع:	دانشگاهها و مدارس عالی معلمین - ایران - تاریخ - اسناد و مدارک
موضوع:	Teachers colleges -- Iran -- History -- Sources
شناسه افزوده:	محمدی، امین، ۱۳۲۸ -
شناسه افزوده:	طاهری نیا، علی باقر، ۱۳۲۹ -
شناسه افزوده:	ابوحمزه، احمد، ۱۳۲۹ -
شناسه افزوده:	دانشگاه فرهنگیان، انتشارات
شناسه افزوده:	دانشگاه فرهنگیان، معاونت پژوهشی و فناوری
برده بنده کنفر:	LB1۷۳۱
برده بنده دیوپی:	۳۷۰/۷۱۰۵۵۵۴
شماره کتابشناسی ملی:	۸۲۰۷۰۰۰۰
اطلاعات ریکورد کتابشناسی:	فیا

تألیف این کتاب براساس قرارداد شماره ۹۸/۱۰/۲ مورخ ۵۰۰۰۰/۹۷۷۴/۱۲۰ مورخ ۹۸/۱۰/۲ بین دانشگاه فرهنگیان و دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران و با تأمین مالی دانشگاه فرهنگیان صورت گرفته است.

دانشگاه فرهنگیان
انتشارات دانشگاه فرهنگیان

اسناد تاریخی تربیت معلم در ایران
جلد چهارم
اسناد تاریخی دانشسراها و تربیت معلم (۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ ش.)

پژوهش و تدوین: دکتر شهرام یوسفی فر

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

دکتر امین محمدی

ناظر علمی: دکتر علی باقر طاهری نیا

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

طراح جلد: مجتبی بابائیان

شابک جلد چهارم: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۳۲-۲۵-۲

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۲۵-۴

ویراستار علمی: دکتر احمد ابوحمزه

ویراستار ادبی: دکتر علی اکبر کمالی نهاد

صفحه آرا: یاسمن دمندانی

چاپ اول: ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

بهای کتاب: ۵۹۰،۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مربوط به انتشار این اثر برای ناشر محفوظ و نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

نشانی:

تهران، شهرک قدس، خیابان شهید فرحزادی، خیابان تربیت معلم،

دانشگاه فرهنگیان، کد پستی ۱۹۳۹۶۱۴۴۶۴

نشانی پایگاه اینترنتی دانشگاه: <https://cfu.ac.ir>

تلفن: ۸۷۷۵۱۲۶۸

مقدمه

این جلد از اسناد تربیت معلم ایران به دانش‌سراها و نیز سازمان و دانشگاه تربیت معلم کشور اختصاص دارد. دوره زمانی اسناد که در ادامه جلد سوم این مجموعه است، از سال ۱۳۲۰ ش. الی ۱۳۵۷ ش. را در بر می‌گیرد. اسنادی که در این مجلد تدوین شده است، بر اساس روایی است که در مجلدات پیشین اعمال شده بود.

در باب گستره اسناد حاضر، یادآور می‌شود، اسناد موجود شامل آن دسته از اسنادی است که از بایگانی وزارت معارف و وزارت علوم به آرشیو ملی ایران منتقل شده است. به نظر می‌رسد با توجه به قدمت اسناد می‌توان اطمینان داشت که آنچه در این جلد در باب دانش‌سراها و تربیت معلم ارائه شده است، موجودی آرشیو ملی ایران و البته بازمانده از بایگانی وزارت معارف و علوم در دوره مورد نظر است. چنانچه پیش از این اشاره شد، در باب تاریخ دانش‌سراها و تربیت معلم در دوره مورد نظر، طبعاً اسناد دیگری نیز وجود دارد که به دلایلی به آرشیو ملی منتقل نشده‌اند. باید امید داشت روزی امکان انتشار کامل اسناد تربیت معلم فراهم شود.

در باب این دوره اسناد خصوصی بسیار بیشتری وجود دارد. با عنایت به ماهیت علمی و فرهنگی نهاد تربیت معلم، دست‌اندرکاران آن، از مدیران و معلمان و دانش‌آموختگان، اهل قلم و تأمل بوده و از این رو بدیهی است شمار درخوری از مدارک این نهاد در اسناد خانوادگی آن افراد وجود داشته باشد. امید که این مهم نیز مد نظر علاقه‌مندان به تاریخ تربیت معلم در کشور قرار گیرد و امکان انتشار این‌گونه مدارک فراهم آید. در کتاب حاضر اطلاعات موضوعی اسناد مربوط در بایگانی‌های مراکز مربوط وجود دارد. بدیهی است

چنانچه مجموعه مدارک و مستندات تکمیلی این مجلدات به دست آید، در تجدید چاپ بعدی این کتاب‌ها مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

مجلد حاضر آخرین جلد از کتاب سندهای این مجموعه است. اسناد سال‌های پس از ۱۳۵۷ ش. به صورت مجموعه‌ای قابل انتشار نیست. در واقع کامل‌ترین مجموعه اسناد تربیت معلم مجلدات ۱ تا ۳ بود و در این جلد نیز از سال ۱۳۲۰ تا دهه ۴۰ شمسی از نظر شمول بر اسناد اصلی و مهم دانش‌سراهای عالی و تربیت معلم اهمیت دارند؛ اما پس از دهه ۱۳۴۰ به دلیل بروز برخی تغییرات در ساختار و گردش کار اداری، چرخه نگاه‌داری و حفظ اوراق اداری دچار دگرگونی‌هایی شده و از این رو مجموعه‌سازی از اسناد در یک موضوع، نیازمند بهره‌گیری از امکانات و روش‌هایی متفاوت‌تر است. امید که روزی این فرصت در مورد اسناد تربیت معلم فراهم شود. از یک نظر نیز بخشی از اسناد ارزشمند مربوط به موضوع تربیت معلم در خلال اسناد شورای عالی آموزش و پرورش از سوی آن شورا منتشر شده یا به صورت مجازی در پایگاه‌های داده‌های مربوط قابل دسترسی است که تا حدی از مشکلات دسترسی محققان به اسناد تاریخی این موضوع می‌کاهد؛ اما این همه اسنادی که برای تحقیق در موضوع تاریخ تربیت معلم در ایران مورد نیاز است، نمی‌باشد.

در تدوین این مجلد از اسناد تربیت معلم، به مانند مجلدات قبلی، آقای دکتر امین محمدی، همکاری مستمر و ارزشمندی در زمینه انتخاب اسناد، نظارت بر تایپ و بازخوانی اسناد داشتند. اینجانب نیز افزون بر مدیریت فرآیند اجرایی و مطالعاتی طرح حاضر، مطابقت متن حروف‌چینی شده اسناد با متن اصل سند و اصلاح نهایی متن اسناد، تکمیل فهرست‌نویسی اسناد، بازنویسی مهرها و حاشیه‌های سند را بر عهده داشتم. در ادامه بایسته است از همه کسانی که در شکل‌گیری این مجموعه سهم و نقش داشتند، قدردانی نمایم:

آقای دکتر علی باقر طاهری‌نیا، معاون محترم پژوهشی دانشگاه فرهنگیان، از انجام این پژوهش حمایت لازم را به عمل آوردند؛

سرکار خانم رستمی، همکار محترم بخش پژوهشی دانشگاه فرهنگیان، با تلاش فراوان اسناد مورد نیاز را از آرشیو ملی دریافت کردند؛

سرکار خانم دکتر کاشی، همکار محترم بخش انتشارات، مراحل مختلف انتشار این مجموعه کتب را پی‌گیری نمودند؛

فهرست اسناد

۱. آئین نامه پرداخت کمک هزینه دانش آموزان کلاس های کمک آموزشی، موصوب جلسه ۴۷۹، مورخ ۱۳۲۲/۱۲/۱۶ ش.
۲. اساس نامه دوره تکمیلی تربیت معلم و ورزش، موصوب جلسه ۴۹۰، مورخ ۱۳۲۳/۴/۲۷ ش.
۳. آئین نامه خدمات فنی و اداری و ساعات کار دبیران و آموزگاران، موصوب جلسه ۴۹۲، مورخ ۱۳۲۳/۵/۱۵ ش.
۴. موافقت با افزایش پرداخت کمک هزینه تحصیلی دانشجویان دانش سرای عالی، اسفند ۱۳۲۶ ش.
۵. درخواست مشخصات دبیران پایه فنی فارغ التحصیل دانش سرای عالی از شهرستان ها، ۱۳۲۸/۱/۱۵ ش.
۶. درخواست ارسال مشخصات فارغ التحصیلان دانش سرای عالی، ۱۳۲۸/۵/۱۸ ش.
۷. دستور انتقال کلیه فارغ التحصیلان دانش سرای مقدماتی و عالی از بخش اداری به مدارس، ۱۳۲۹/۶/۱۸ ش.
۸. مجوز شرکت مجدد مردودین آموزگاران اخراجی از دانش سراها در امتحانات دانش سرای مقدماتی، موصوب ۱۳۲۹/۱۲/۲۰ ش.
۹. اصلاحیه آئین نامه خدمات فنی و اداری دبیران و آموزگاران در خصوص تعهد خدمت پنج سال نخست معلمی در حومه شهرستان، موصوب جلسه ۷۸۰، مورخ ۱۳۳۰/۳/۲۶ ش.
۱۰. پیشنهاد کمک جامعه لیسانسیه های دانش سرای عالی به دکتر محمد مصدق در راستای اجرای قانون خلع ید از کمپانی شرکت نفت، ۱۳۳۰/۴/۱ ش.
۱۱. پیشنهاد جامعه لیسانسیه های دانش سرای عالی به وزیر فرهنگ جهت نصب منویات آن جامعه در شرکت ملی نفت، ۱۳۳۰/۴/۱ ش.
۱۲. مکاتبه وزیر فرهنگ با رئیس اداره تعلیمات اجباری در خصوص پیشنهاد کمک به دولت در موضوع ملی شدن نفت، ۱۳۳۰/۴/۶ ش.
۱۳. جوابیه وزیر فرهنگ به پیشنهاد کمک جامعه لیسانسیه های دانش سرای عالی به دولت، ۱۳۳۰ ش.

۱۴. صورت مجلس مربوط به پیشنهاد شرایط تبدیل وضعیت استخدامی معلمان، ۱۳۳۰/۱۲/۱۹ ش.
۱۵. اعلامیه جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سرای عالی خطاب به وزیر فرهنگ در باب مطالبات معلمان از آن وزارتخانه، ۱۳۳۱/۵/۲۱ ش.
۱۶. درخواست تشکیل جلسه سالانه جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سرای عالی در یکی از دبیرستان‌های تهران، ۱۳۳۱/۶/۵ ش.
۱۷. درخواست هیأت مدیره جدید جامعه فارغ‌التحصیلان دانش‌سرای عالی برای ملاقات با وزیر فرهنگ، ۱۳۳۱/۷/۲۸ ش.
۱۸. اعتراض هیأت مدیره جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سرای عالی به عدم تعیین وقت مناسب برای ملاقات با وزیر فرهنگ، ۱۳۳۱/۸/۱۲ ش.
۱۹. اعلام محورهای مورد نظر برای مذاکره هیأت مدیره جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سراهای کشور با وزیر فرهنگ، ۱۳۳۱/۸/۱۹ ش.
۲۰. بیانیه شرح برنامه‌های هیأت مدیره لیسانسیه‌های دانش‌سرای عالی، ۱۳۳۱ ش.
۲۱. بیانیه جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سراهای عالی در خصوص حمله به باشگاه فرهنگیان در ۲۹ مرداد ۱۳۳۲ ش.
۲۲. اسامی لیسانسیه‌های شرکت‌کننده در انتخابات شورای عالی جامعه لیسانسیه‌های دانش‌سرای عالی، ۱۳۳۱ ش.
۲۳. اعطای نشان فرهنگ به فارغ‌التحصیل رتبه اول دانش‌سرای عالی، مرداد ۱۳۳۲ ش.
۲۴. اعلام منابع درس روان‌شناسی تربیتی دانش‌سرای مقدماتی، دی ۱۳۳۲ ش.
۲۵. حداقل نمره قبولی برای برخی مواد درسی دانش‌سرای مقدماتی، مَصَوَّب جلسه ۸۵۳، مورخ ۱۳۳۳/۲/۷ ش.
۲۶. بخشنامه وزارت فرهنگ در خصوص منع استخدام جدید در آموزشگاه‌های دهات به دلیل فقدان اعتبار برای استخدام خدمت‌گزار جزء و نیز آموزش اداری و دفتری به آموزگاران جدیدالاستخدام، ۱۳۳۳/۷/۱۹ ش.
۲۷. اساس‌نامه و برنامه کلاس‌های تربیت معلم، مَصَوَّب شورای عالی فرهنگ، مورخ ۲۵ مهر ۱۳۳۳ ش.
۲۸. بخشنامه ممنوعیت واگذاری شغل نظامات و ریاست دبیرستان قبل از انجام پنج سال تدریس در

دبیرستان، ۱۳۳۳/۹/۹ ش.

۲۹. اساسنامه دانش سرای مقدماتی مَصُوب شورای عالی فرهنگ، مورخ ۱۳۳۴/۷/۲۳ ش.

۳۰. اسامی دانشجویان دانش سرای عالی، در سال ۱۳۳۳ ش.

۳۱. درخواست موافقت با شرکت بانوان متأهل در کنکور تربیت معلم، شهریور ۱۳۳۵ ش.

۳۲. تأسیس دانش سرای عالی فنی تهران، مهر ۱۳۳۵ ش.

۳۳. مراسم نصب سنگ بنای یادبود تأسیس دانش سرای عالی فنی تهران، آبان ۱۳۳۵ ش.

۳۴. اعتراض محمد درخشش به اقدام وزارت فرهنگ جهت تشکیل جامعه لیسانسیه‌های دانش سراهای عالی و اتحادیه معلمین دولتی، ۱۳۳۶/۶/۲ ش.

۳۵. اعلامیه جامعه لیسانسیه‌های دانش سرای عالی در باب پی‌گیری درخواست‌های صنفی معلمان کشور، حدود ۱۳۳۶ ش.

۳۶. جوابیه وزیر فرهنگ به محمد درخشش در خصوص عدم دخالت وزارت فرهنگ در امور جوامع فرهنگی با ماهیت صنفی، ۱۳۳۶ ش.

۳۷. منظور نمودن درس «تاریخ مختصر فرهنگ ایران» در برنامه دانش سراهای مقدماتی و کشاورزی مَصُوب جلسه ۹۴۰، مورخ ۱۳۳۶/۷/۱۴ ش.

۳۸. درخواست گروهی از معلمان جهت شرکت در کنکور دانش سرای عالی، ۱۳۳۷/۶/۱۷ ش.

۳۹. اساس نامه کلاس تربیت معلم برای دارندگان دیپلم متوسطه مَصُوب جلسه ۹۷۴، مورخ ۱۳۳۷/۷/۱۸ ش.

۴۰. ارجاع رسیدگی به نامه منوچهر افضل در دانش سرای عالی، مهر ۱۳۳۶ ش.

۴۱. گزارش وضعیت دانش سرای عالی به وزیر فرهنگ، ۱۳۳۸/۶/۲۱ ش.

۴۲. آمار آموزگاران اعزامی شهرستان‌ها به دانش سرای عالی، ۱۳۳۷-۱۳۳۸ ش.

۴۳. آمار استادان و دانشیاران و دبیران و معلمین دانش سرای عالی در سال تحصیلی ۳۸-۱۳۳۷ ش.

۴۴. آمار دانشجویان سال‌های اول و دوم و سوم رشته‌های مختلف دانش سرای عالی در سال تحصیلی ۱۳۳۷-۱۳۳۸ ش.

۴۵. فهرست دبیران دانش سرای عالی، ۱۳۳۶ ش.